

הדאר האחרון

גזרות חדשות על היהודים ברוסיה

לחברת העזרה בכללן הגיע מפרטבורג
התלגרם הבא:
בחונים המריניים פה היה ידוע מזה זמן מה, כי יש
ברעת הממשלה להרע עוד יותר את מעמדם האיום של
היהודים.

והנה עתה תצאנה הגזרות האלה לפועל. הקסר
כבר נתן הכתמים על זה בהחלטה מיוחדת, מלבד
נשיית האיבה הכללית ליהודים סמרת הממשלה בגזרות
החדשות האלה לחזק את מעמדהבעת הכחירות החדשות
להדומה הממשלות ובאות.

ההרג בדרוהוביץ

אספת המספר בווינה, ביום כ"ז יוני זה אחרי הצהריים
נאספו יותר משלשת אלפים איש מהיהודים לאספת האבלות,
אשר קראה האגודה הלאומית היהודית לערוך מספר לחללי
הבחירות בעיר דרוהוביץ. ראש האגודה, דר' יעקב אהרליך,
פתח את האספה בדבריו אבל, ויטול את האשמה של
ההרג הזה גם על הממשלה, ויקרא לכל העם היהודים
להתחזק ולצאת למלחמת עזה נגד הקלקולים בהנהגת
המדינה בגליציה. אחריו עלה דר' אמיל סטרסני על
הדוכן, וכדברים מועזים את הלבבות דבר על מאורע
הדמים הזה. על בית הקברות בדרוהוביץ, קרא הגואם,
נחללו תלולים חדשים, שתחתם מושכבים זקנים ונערים
שרצו להגן על לאומיותם ולרוץ ארח על הדרך הקרטה.
ותחת החרות המקווה פגשו בכדורי אנשי הצבא. בכל ימי
הגלות הארוכה כבר הסכימו היהודים, כי צוריהם הנכרים
ישפכו את דמם מזה לעת. אבל, כי יהודים יהיו הרוצחים
דבר המיעצדה הזאת נשאר להתגדר בו להאדונים לונשטין
ופייארשטין, לאלה רוצחי היהודים בדרוהוביץ!

הציוני דר' ציפר נחלה מרוב התרגשות ולא יכול
להשתתף באספת אבלות זו, וידבר הציוני דר' פכטמן
מדרוהוביץ, ויספר בעד ראיה, את פרטי המאורעות של
היום הנורא ההוא, וגם הוא חתם את דבריו בקריאה להקהל
לחזק המלחמה על השטה הרצחית בגליציה ולא להתע
לאחור מפני כל!

אחרי כן קבלה האספה החלטה זו:

האספה הגדולה שנתאספה ביום כ"ה יוני זה הונה
אבלותה העמוקה על מאורעות הדמים בדרוהוביץ ושולחת
להאלמנות והיתומים השחתפות כאבלם ותנחומים שקרב לב.
האספה המלאה רגש תועבה לנשיא העדה יעקב פייארשטין
ועוזריו, ודורשת ענש היותר חמור לכל אותם שזיפו את
תוצאות הבחירות על ידי החבולות של מרמה ובמויך גרו
את ההמון על ידי מעשי החמס שלהם ועשו מטבח נורא בהעם.
האספה מצהרת כי דברי דר' לונשטין שבחירתו נעשתה
בדרך חקי, הם כמו הסכמה למעשה הרצח, ולכן אינו ראוי
בעתיד לבוא לשמש באיוו משרה צבורית. האספה מקיימת,
כי כל ההשתדלות לפני הוועדה בענין זה היה לשוא ועשה
לא עשתה שום צעד לשים קץ לתחבולות הבחירות בגליציה.
האספה טיחלת מבית המורשים החדש שיוצר בית דין מיוחד
עומד ברשות עצמו בענין הבחירות.

מת בפצעיו וינגרתי, וכמו כן אשתו שמפני צערה על
בנה שנהרג נפגע לכה ותמת גם היא.
המנוחה הרוחנית שבה להעיר, אחר שנודע הרבר כי
אין ברעת דר' לונשטין לעמוד שנית לבחירות.
הסיעה המתנגדת של העיריה רוצה עתה להסיר
את שמו של פייארשטין מהחוק הנקרא על שמו ולקרוא
לו בשם אחר.
גם בקרקוי נוסד ועד של המיכה להאלמנות והיתומים.

וכבר נאסף אלפים כתר, דר' לונשטין שלח מבחב לראש העיר, אמר בו שאף
על פי שאין הוא חייב בהמקרים העגומים של יום הבחירות
בכל זאת הוא רוצה להשיב לכוהניו את התרשאה שנתנו
בירו

שה הגליל קרא אספה מיוחדת, והחלט שם לכונן
ועד אחר לחסיכת האלמנות והיתומים והנפצעים, יען הועד
שנוסד כבר יש לו פניות אחרות.

מתו עוד חרש המנעולים שמואל רפורט והסוחר
ליאופול ג'ינג'ר, המלאכות מדרוהוביץ שהתיצבה לפני הוועדה היתה

מוקדכה מחברים מכל הסועות ובתוכם הציגו דר'
פכטמן, ושנים מיריבו של דר' לונשטין, ותגש לראש הוועדה
ולוועד הענינים הפנימיים, ולוועד הענינים הגליציים, ספר
זכרון אדות המאורעות של יום הבחירות, ויעידו גם עדות
בעל פה על פרטי המעשים והמקרים, ועל כל התחבולות
שאחזה בהן הרשות הפולנית בדרוהוביץ כדי להכריע את
הקף לצד המועמד הרשמי שלה דר' לונשטין, ולמנוע כל
אפשרות של בחירת מועמד מסועת אחרות. הוועד
הגליציאני דחה את המלאכים כדברים קרים, באמרו שעליהם
לפנות במענותיהם את הרשות המקומית ועל פה הדברים
אשר יגיעו לו ממנה יעשה מה שימצא לו לנכון, יותר
בחסימות ובהשתתפות ענו להם, שר הענינים הפנימיים
וראש הוועדה, שניהם הגו להמלאכים את צערם העמוק על
המאורעות, ויאמרו כי אין זאת חרפה לגליציה בלבדה, אלא
גם לכל הממלכה, ויבטיחו כי יעינו בדבר בכל הרצינות
הראויה, אפס עליהם להמתין עד שיקבלו הוועדות השמיות
של תוצאות החקירות והדרישות, שצותה הממשלה לעשות
במקום המעשה.

וככה שבה המלאכות ריקם באמת גם מלפני וזיר
הענינים הפנימיים ומלפני ראש הוועדה.

רוב העתונים הוינאים, אפילו לא סבעלי בריחם של
הציונים, ואפילו לא מהיודים היותר חמים ליהודים, קראים
תגר בדברים קשים על המעשים של הרשות המקומית של
גליציה, ואומרים כי אין זה דבר פנימי מקומי, שהרשות
המקומית בלבד רשאית להתנהג כפי האות עינה הכל
אומרים, כי זה ענין כללי של כל הממלכה, כי השעוריות
של הבחירות בגליציה הן קלון כל אוסטרית לפני כל העולם
הזרבותי, והממשלה המרכזית חייבת להביא במשפט את
האשמים ולשום קץ להשעוריות האלה.

עד מה הגיע חמסה של הרשות הגליצית, וכל מה
שהיא עושה כדי למנוע ברור המעשים לאמיתם אפשר
לראות מזה שאחד מהעדים היהודים, שהעיד כי שמע
בפרוש, כי פקיד הצבא צוה לירות, נתפס והושם בבית
האסורים.

לועד החסיכה להאלמנות והיתומים כבר באו סכומים
מסויימים, כשישם אלף כתל.

האגודה הפולנית של כתי הספר, שבראשה עומד
ברנהרד גולדמן, כמנכ"ן יהודי, פרסם כה"ז
וקריאה לדר' לונשטין שיתמיד גם לימים הכאים בפעולתו
הגדולה והפוריה לטובת החבולות היהודים ומפיעתם בתוך
היסוד הפולני.

בין ההרוגים היו אחדים שלא השתתפו כלל במלחמת
הבחירות, ובמקרה היו במקום המצשה ברגע ההוא ויצאו
את המות שם. העלמה גרטלר, היתה כלה זבעוד שבועים
היתה צריכה לחג את חג התונתה, בנו של המונג שכתר
עמד על הגורה והביט בהנעשה בחוק, והנה פגע בו כדור
ויפול מת. מזה נראה ברור, כי אנשי הצבא ירו לא בלבד
במי שעמדו לנגדם, אלא גם באויר. מצד אנשי הצבא
טוענים כי מאחה הגזרות של הבתים ירו בהצבא ויענן

היחידה המאחדת את כל קבוצינו, ובפי אלפי בנים ובנות בערים ובמושבות היא שפת דבורים בכל עניני החיים והולכת שפתנו הקרושה ומתפשטת בכל שדרות העם יותר ויותר. נגד כל דברי העלבון המתנגדים לאמת אנו מוחאים בכל תפף רגשותינו.

א. בן יהודה, חיל זומא, אימ לונץ, ליפשיץ, דר' מוזה, דר' רבין.

ירושלים יום יום

חמה האחרון. — בשני בתי הקהה שבסוף רחוב יפו למול השער בקרן זייה ששם פונה הדרך למסלת הברזל עור יושב המון מחושבי הארץ על שרפרפים נמוכים ושוחים הקהה מהכוסות הקטנות. אי-נקיון מזרחי שולט שם מהמבקרים בלבושיהם המלוכלכים, גם ריח הכפר מהפלחים הסרים לשם ומהלכו של הרצפה, במקום שכל אחד נופץ את אפו ורוקק את רוקו, אך מרחוק מצוין הוא ומיוחד במינו מראה בית הקהה הוה והותם החיים המזרחיים טבוע עליו, והכל שוה הקהה האחרון ששוחים שם, כי כל המקום הוה כבר נקנה מאת הגרמנים לבנות שם הכנף שלהם, וכבר נעשו כל ההקנות ומחכים אך להסכמת ברלין כדי להתחיל בעבודה. איזה מקום מצוין, בשער העיר, הבנין הראשון שיפגשו כל באי שערי ירושלים, זה יהיה הכנף הגרמני שיעמוד כאבן פנה בין שני הדרכים הגדולים: רחוב יפו והדרך למסילת הברזל.

ירושלים במיונכך. — להתעורבה לעניני שמירת הבריאות במיונכך ישלחו הימים האלה מירושלים תבנית בית החולים למצורעים אשר מאחורי הפושבה הגרמנית. התכנית נעשה ע"י בן עמנו מהגרמנים הבנאי ליאק והצלוח להוציא הארון ליאק פתחה ירו מלאכת אמנית אמיתית שמפליאה את כל רואיה, שכל האומות שכחושי עירנו וביניהם אמנים אחרים כלם פה אחד אומרים, כי מלאכה זו מעירה על כשרונו של הארון ליאק, שקדוהו הרבה וארץ-רות מופתית, שהיחה נצרכה כדי להשלים המלאכה לכל פרטיה ודקרוקיה, והכל במדה ודיוק גמור. וקוראים היום הגרמנים להארון ליאק כשם Der Goduldiger Mann (איש סבלן). התכנית לכל הלקיה הרבים פוצקת מנכס וצבועה בצבעים, הכל לפי המקום והמבט.

חיפה

הספריה העברית בחיפה. — כליל רביעי זה נקראו כל חברי הספריה העברית, "ישורון" לאספה כללית ושנתית, הועד נתן דו"ח על המצב הנספיק והרווחני של המוסד ועל החפתחותו במשך השנה הזאת, הנאספים שמחו כי מצב הספריה הולך וטוב; מספר החברים הולך וטוב; מצב הקופה משביע רצון והספיק להומנה עתונים רבים, עכרים, צרפתים, ערבים, רוסיים וגם — ורגונים; בזמן האחרון הומונו ספרים עבריים חדשים בכך 600 פרי לערך. הספריה העברית בחיפה היא בכחינת חי הנושא את עצמו ותוץ מהסך 200 פרי שהיא מקבלת בתור תמיכה מחוץ באודיסא, היא מספקת לכל צרכיה. טן הראוי שועד הספריה ישכר אולם יותר רחב, יותר נאה, ויותר מסוגל למקרא ולהחזקה ספרים.

הועד צריך להשתדל שועד חייצ באודיסא לא יפסיק את חמיכתו השנתית להמוסד החשוב הזה, אלא שירבה את הכנסותיו הצדדיות כדי שיוכל להעשיר את מספר ספריו העברים ושיוכל ליפוח ולקשט את אולמי הספריה כדי להנעים על הקורא את רגעי שהותו בהם.

מספר המנויים עולה ליותר משבעים איש ורבים הקוראים בין הצעירים והצעירות שבחיפה, ואולם ראוי לציון כי מתלמידי ביה"ס של הכי"ח אין אפילו מנוי אחד בהספריה העברית, ושנים מהם, שהיו קוראים תמידים עד כה, בטלו אף הם באמנם כי בהגיע ימי המבחן השנתי בבית"ס, אין זמנם מרשה להם לקרא עברית מפני שמתכוננים הם בצרפתית לנסיעה לפרו. בשעת הוכוחים באה הצעה מאת אחד הנאספים להזמין גם ספרים זרניים (אירישע ליטעראטור) להספריה העברית, היות וישנם בין החברים אחרים שאינם יודעים עברית או שידועתם בשפה זו מעטה מאד. הצעתו זו נדחתה כמובן פה אחד.

נבחר ועד חדש מחמשה חברים: ה"ה י. קרניאל, י. כהן, שמואל בן שבת, שפרים והנכרת דוסטרוכסקי. נקוה כי הועד הזה לא יתן דריסת רגל ל"אירישע ליטעראטור" בספריה העברית, זה המוסד התרבותי העברי, כמעט היחודי שיש לנו בחיפה.

גרמניה במרוקו.

פרו, ד' יולי, העתין תן חושב כי מעשה גרמניה הוא תולדה מחולשה צרפת ביהם למעשה סמדר במרוקו. קו ש ט א, ד' יולי, נשאה ונתנה מועצת הוזה בהצעות החדשות של המלומדים. מפטרבורג באו ידיעות, כי מלאכותו של מיושגוביץ לא הצליחה כלל, ולכן יש לקוות כי המדידה החדש שבוע זה.

סיר נובו, אומרים כי אחרי סנידה האספה הלאומית יעשו גלוי דעת חוק נגד המלך. קו ש ט ה, ד' יולי, בטיניספיק התנגדו בכל תקף וערו השבט אל עובא וחלק מהחיל התורקי. בני עובניד נהדפו לאחור.

יהודים היו עותומנים!

את הקריאה הזאת קרא הארון מבשן במאמרו הגדול שנתפרסם בהארץ גליון קפ"ב וקפ"ג, ואמנם דברים של מעט נאמרו בהמאמר הזה, וגם אני תמיד חשבתי שראוי ונכון הדבר, כי לפחות אותם הנתונים הורים שאין שום רגש פנימי קושר אותם יותר אל ארץ נתינתם, יעזבו נתינת זו ויהיו לעותומנים. אך מעת לעת יקרו מקרים בהתייחסות הרשות העותומנית לנתינת היא ולנתינת זרים, שמרפים ירי האנשים הרוצים בכל לבם להיות לעותומנים. הרבה מקרים טמין זה יש בידי לספר, אך אסתפק לעת עתה באחד, מהיותר אחרונים, אשר קרה לפני שבועים.

יוני אחד הביא הנה ראי-נוע, ואני ואחד מחברי צעיר מו ש ל י מ י בן שבע עשרה ממאפחה חשובה מירושלים, ברצותנו לתת לבני עירנו הודטנות לראות תמונות יפות ומענינות במהיר נמוך, חכרנו את הראי-נוע מבעליו, ושכרנו לו מקום יפה ונאה, ולאך להרשות לבקש הרשיון הנצרך, ולא אבה פקיד השוטרים חלוק אפגרו לתת לי את הרשיון הנצרך, במענה שאין המקום ההוא מקום ראוי לזה. וגם השתדלתי של חברי המושלימי לא היעילה עד שפנה היוני בעל הראי-נוע להקניטול שלו, ולא עברו שתי שעות והרשיון לאותו המקום כעצמו היה ב י ר י נ ו !

אברהם י. גודאל

גלוי דעת

של ועד הלשון העברית

הודענו באחד מגליונינו הקודמים, כי ועד הלשון באחת מישיבותיו האחרונות, ערך מחאה נגד העלבון שהעליבה הנכרת, לגדווי, מנהלת ביה"ס לבנות של אוילנה די רוטשילד, את הלשון העברית ואת בנויות המתחנכות על הלשון העברית. המחאה הזאת נשלחה בזמנה לחברה אנודת אחים בלונדון ולהעתון דש' כרונובל, ועפ"י הסכמת הועד הרינו מפרסמים כעת את נוסחתה, וז"ל:

בישיבה האחרונה של ועד הלשון ביום מ"ז סיון התרע"א, שהשתתפו בה ההחומים מטהרנו החברים בדברי מנהלת ביה"ס הספר של אוילנה די רוטשילד בירושלים, הנב' לגדווי שדכרה במעמד חברי, אנודת אחים בשיבתם האחרונה ובמאמריה ובבאוריה שכאו אח"כ ונתפרסמו בעתון "דוואיש כרוניקל" בגליונותיו מיום 12, 14 מאי, ואחרי עיון רב ראה ועד הלשון חובה לעצמי לצאת במחאה נמרצה נגד דבריה.

בתורי יהודים לנו לערער כנגד דברים רבים מדברי הנב' לגדווי, וכיחוד רואים אנחנו עלבון לעמנו ועלילה על כל-ספרותנו בדבריה אלה: אי אפשר ללמד את בנותינו להיות אוהבות אמת, כבודות ומסירות, אם תקראנה רק ספרים עכרים בלבד — אבל בתור חברי ועד הלשון אנו מוחאים בפרט נגד הרבות המעליבות שהוציאה הנב' לגדווי על הלשון העברית באמרה: אי אפשר לתת שעורי הסתכלות בעברית על המושנים היותר פשוטים של תורה הצחחים ובעלי החיים שהם נחוצים כ"כ בגן-ילדים, להיות שאין בטויים לכל אלה, ועוד: מעות לאמר כי העברית נעשית שפת ירושלים.

הועד מעיר ערות נאמנה כי בא"י יש יותר מארבעים בחי-ספר מן המדרגה הנמוכה (גני-ילדים) ועד המדרגה העליונה, ובתיכם הרבה בתי ספר של חרדים במושבה ובערים — ובכל בתי הספר הללו מלמדים את כל מקצועות המדעים בעברית ואין הכן הלמודים נלקח מפני שפה ההוראה כלל.

וכן אנו מעירים, כי בא"י, שהיהודים מדברים בכל שפות ארצות גלותם, השפה העברית כבר היום היא השפה

אנשי הצבא בירייה גם הם.

רוב הנפצעים המסוכנים הם יהודים, ובתוכם יצחק רפפורט, הנגר שפרלינג, מריבר ברל, ולף שולים, מוזג שכתר, מגדל וילף, הורוביץ, שניידר, אפפלדורף, בת הסוחר כהן, בת חמש עשרה, הלפרן.

בממלכה

הרהיג יעקב מאיר. — הודיע העתון שיימפו כי על התלגום ששלח הרהיג יעקב מאיר להזכר באשי חיים נחום כי שנית עצרוהו בני סלוניקי, ענה הרב חיים נחום בהלגום כי יבוא הרהיג יעקב מאיר תומ"י לקושטא. העתונים מסלוניקי אומרים כי הרהיג יעקב מאיר יעזוב ביום הראשון בשבוע, כ"ה יוני את סלוניקי לצאת לדרך לירושלים, כל ועדי העדה שלחו לו אגרת של רגשי אהרה וצער על פרידתו.

העתונים של עיר הבירה מוסיפים לדבר על ההכרה הגמור עתה להממשלה לפנות עתה קצה יותר את דעתה להענינים הפנימיים. העתון ז'ין תורק אומר כי קול צעקה אחד נשמע עתה מתוך כל העתונים, בלי הבדל לשון וסיעה, והוא: תקונים! תקונים אמיתיים, תקונים עמוקים, כי רק התקונים האלה יוכלו לשים קץ להמשבר שהממלכה נמצאת בו, כל העתונים מדברים במעט בפגנון אחד בענין זה. העתון ומתי אומר, כי ראייה שחוד מתחזקת בתוך הקהל ובתוך העתונים בעקב המעמד של הענינים החיצונים, בפרט מעשה אוסתרית בזמן האחרון בענין אלבניה, והעתון הנזכר בא גם הוא לכלל מסקנה, כי לו היתה תורקיה החדשה חזקה לא בלבד בהצבא, אלא במעמד עניניה הפנימיים, בקרמה אמיתית בכל מקצועיה הכלכלה והחיים, כי אז לא היינו הממשלות להחנה ככה עם הממלכה העותומנית. ואחת הסבית לרפיון כחה של תורקיה רואה העתון הנזכר בזה, שהתורקים הרחיקו ער"כה את כל שאר היסודות של הממלכה, ר"ל את לא התורקים מכל הפקיד חשוב בהנהגת הממלכה.

ברוח זה מדבר גם העתון הארמני אסארמר, העתון הזה אומר, כי העתונים התורקים עוסקים רק בהמדיניות הע"ל יו"נ"ה של הענינים החיצוניים ומסיתים את דעתם לגמרה מהענינים הפנימיים. העתון הארמני קובל על העתונים התורקים ועל מי שהשלטון בידיהם בגלל יחסם להארמנים, כוראי הרדיפות האיומות של ימי אלחמיר חרלו, אך עור לא באו הארמנים אל המנוחה והכשתון הנמור, והמעשים בהגלילים ון ובמלישו מוכיחים.

גם העתון התורקי יני נסיתה קובל על מעמד הענינים הפנימיים של הממלכה, בפרט אדות מנהגי הפקידים בערי המדינה, שכל אחד מהם עושה כטוב וכישה בעיניו, לפי רצונו וצביונו המחלט, במקום אחד, אומה העתון, נאסרו אנשים שאספו אספת מחאה נגד הממשלה, שדחחה במשדתו את הפחה, ובמקום אחר נאסרו אנשים מפני שאספו אספה נגד הפחה, ובשני המקומות האשימו את מעלי האספה כמעשי כלבולים וחסה נגד הממשלה. במקומות אחרים הוסרו אנשים בלי שום יסוד, והעתון הנזכר קורא להממשלה לפקוח עיניה ולשים לבח להמעמד הזה שאי אפשר שיתמיד עור.

אשה אחת בעיר הבירה, נוכר חנום, קובלה על זה שכמעט כל הנשים שיש להן איזה עסק מחוץ לביתן או הולכות אל השוק לקנות צרכי ביתן, בחורים תורקים צעירים עוקבים אחריהן ומציקים להן לא בלבד בדברים, אלא גם באחוות יד, ועל פי רוב אין למצוא שומר תכף ומיד למסור את הבליעל אל הרשות.

תגרמי הסוכנות העותומנית הכללית

פרו, ד' יולי, הודיע הוציר הגרמני פה לשר הענינים החיצונים בדרך רשמית, כי שלחה גרמניה ספינת סמקלעים לאגאדור: ויען לו הוציר הצרפתי, כי מעשה זה יפגע ברגשות הצרפתים, הוציר הצרפתי בכלליון שהוא שוהה כעת בפרו, אמר כי לא היה שום רמז כי יש כדעת הממשלת גרמניה לעשות כזאת; העתונים אומרים כי עתה צריכה צרפת לשלוח ספינת מלחמה למנדור. הוציר הגרמני הכחישו פה דברי הספרדים שאומרים כי העלתה גרמניה חמש מאות איש על היבשה באגאדור, חלילה להעלל היבשה ורק אמ"י היה הכרה להגן על החיים של הנתינים הגרמנים, הוציר הצרפתי כי יש להעביר את ספינת המלחמה הזאת לאגאדור, וזהו המעשה הנכון ביותר.